

Araştırma Makalesi | Research Article

Bir Röportaj Ustası Yazar Suat Derviş'in *Çöken İstanbul* undaki Röportajlarının Betimsel Çözümlemesi

Descriptive Analysis of the Reportages of a Reportage Master Author Suat Derviş in *Collapsed Istanbul* (Çöken İstanbul)

Ömer ÖZER (Prof. Dr.)
Anadolu University Faculty of Communication Sciences
Eskişehir/Türkiye
omerozer@anadolu.edu.tr

Başvuru Tarihi | Date Received: 10.10.2022
Yayına Kabul Tarihi | Date Accepted: 21.11.2022
Yayınlanma Tarihi | Date Published: 30.01.2023

Özer, Ö. (2023). Bir Röportaj Ustası Yazar Suat Derviş'in Çöken İstanbul undaki Röportajlarının Betimsel Çözümlemesi. *Erciyes İletişim Dergisi*, 10(1), 185-203 <https://doi.org/10.17680/erciyesiletisim.1187089>

Öz

Bu çalışmada Gazeteci-Yazar Suat Derviş'in *Çöken İstanbul* isimli kitabında toplanan-röportajları betimlemeli olarak çözümlenmiştir. Röportajlar, 1930'lu yıllarda *Cumhuriyet*, *Son Posta* ve *Tan* gazetelerinde yayımlanmıştır. Çalışmada temel amaç, ilgili röportajların tanıtımını yapmak, özelliklerini ortaya çıkarmak ve gazetecilik türleriyle ilgisini kurmak olarak belirlenmiştir. Temel teze göre ise söz konusu röportajlar, röportajın ve bazı gazetecilik türlerinin özelliklerini taşımaktadır. Toplamda 7 bölümden oluşan ve diziler halinde yayımlanan 76 röportaj çözümlenmiştir. Elde edilen bazı sonuçlara göre, röportajlar, konu farklılığını sağlamakta, öznellik özelliğini taşımaktadır. Ayrıca sorun odaklı ve hareketli röportajlardır. Bunların yanı sıra, röportajlarda betimlemeli anlatım söz konusudur. Ayrıca röportajlar görgü tanıklığı gazeteciliği/haberciliği ve insan odaklı gazeteciliğe/haberciliğe denk gelmektedir. Çalışma yazarın *Çöken İstanbul* kitabındaki 76 röportajla sınırlıdır. Ancak röportajın Türkiye'de iletişim alanında tanınmasına katkı vereceği düşünülmektedir.

Anahtar Sözcükler: Suat Derviş, Çöken İstanbul, Röportaj.

Abstract

In this study, the reportages collected in Journalist-Author Suat Derviş's *Collapsed Istanbul* (Çöken İstanbul) were analyzed descriptively. They were published in the newspapers of *Cumhuriyet*, *Son Posta* and *Tan* in the 1930s. The main purpose of the study is to promote the relevant interviews, to reveal their features and to connect their relation with journalism genres. According to the main thesis, the reportages in question have the characteristics of reportages and some types of journalism. A total of 76 reportages, consisting of 7 episodes and published in serials, were analyzed. According to some results of the study, reportages provide subject difference and have the feature of subjectivity. They are also problem-focused and active reportages. In addition to these, there is descriptive narration in the reportages. Moreover, reportages correspond to eyewitness journalism/reporting and people-oriented journalism/reporting. The study includes only the 76 reportages in the author's book *Collapsed Istanbul* (Çöken İstanbul). However, it is thought that it will contribute to the recognition of the reportage in the field of communication in Türkiye.

Keywords: Suat Derviş, *Collapsed Istanbul*, Reportage.

Giriş

Bu çalışmanın konusunu altmış yedi yıllık yaşamına otuza yakın roman, birçok hikâye, çeşitli çeviriler ve eleştiri yazıları sığdırmayı başarmış (Günay, 2001) Gazeteci-Yazar Suat Derviş'in (1905-1972), *Çöken İstanbul* (Derviş, 2021) başlıklı kitabında yer alan röportajları oluşturmaktadır. Çalışmadaki temel amaç, ilgili röportajların tanıtımını yapmak, özelliklerini ortaya çıkarmak ve gazetecilik türleriyle ilgisini kurmaktır. Temel teze göre Suat Derviş röportajları, röportajın ve bazı gazetecilik türlerinin özelliklerini taşımaktadır. *Çöken İstanbul*'da toplam 76 röportaj yayımlanmıştır. Bunlar belli başlıklarla belli bölümlerde toplanmıştır. Tümü de İstanbul'u anlatmaktadır ama farklı farklı konulara sahiptir. Röportajlar, 1930'larda yazılmış ve *Cumhuriyet*, *Son Posta* ve *Tan* gazetelerinde yayımlanmıştır.¹ Bu çalışmanın önemi Suat Derviş'in röportajlarının incelenmesinden ve röportaj türünün Türkiye'de iletişim alanında tanınmasına katkı vermesinden kaynaklanmaktadır. Çalışma, yazarın *Çöken İstanbul* kitabındaki 76 röportajla sınırlıdır.

1. Röportaj

Gazete yayımlamanın temel amacı, insanlara haber vermektir. Yani gazetelerde yayımlanan haberler insanların haber alma gereksinimini doyurur. Dolayısıyla bu yayının organında öncelikle habere yer verilmesinin nedeni budur. Kuşkusuz yer verilen yazı türleri haberle sınırlı değildir ama ötekiler, onun varlığından yararlanarak yer almaktadır. Gazetelerde özellikle geçmişte çok daha fazla görülen önemli bir yazı türü de röportajdır. Röportaj, haberin yanı sıra gazetede olması gereken ikinci sıradaki türdür. Hatta, eşdeğerli olarak yorumlanabilir (Şenyapılı, 1981, s. 173-174). Bu açıklamaya röportajın, gazetecilik tarzının betimleyici türü olduğunu eklemek yararlı olacaktır.

Ünlü yazar ve röportajcı Yaşar Kemal (1975), röportajın gazeteciliğin ana kollarından biri olduğunu belirtmektedir. Ona göre, gazetede yayımlanan haber, radyo ve televizyon gibi kitle iletişim araçları çıkmadan önce de okuyucuda doyum sağlamamaktadır. Okuyucuya söz konusu doyum röportaj vermiştir. Bunun nedeni de röportaj okuyan okuyucunun, yaşamın ve yaşamda görülen olayların özünü karşı karşıya gelmesidir (s. 8). Öte yandan ilk gazetenin 1605'te basıldığı göz önüne alındığında röportajın gazetede yayımlanan ilk haberden daha önce var olduğundan da söz edilebilir. Nitekim Aydın Engin (2018, pp: 5-7), Homeros'un İlyada'sının ilk röportaj olduğunun altını çizmektedir.

Gazetede yer alan başka bir tür de söyleşidir. Söyleşi, 19. yüzyıl Amerika'sında gazetecilik alanında geliştirilmiştir (Tokgöz, 2006, s. 251). 20. yüzyılın başlarına da sarkan bu dönemde gazeteciler kaynaklarına sorularını keskin ve net olarak yöneltmeye başlamışlardır (Allan, 1999). Söyleşi (interview), röportajla (reportage) eşanlamli kullanılabilmiştir (Yüksel ve Gürcan, 2005) ama söyleşi de kendi başına bir türdür ve aralarında farklar bulunmaktadır. Söyleşide konu sınırlıdır ve belli sorular sorulmaktadır. Söyleşi röportajın bir parçasıdır ve röportaj için önemli bir unsurdur (Şenyapılı, 1981).

Söyleşinin özünü, soru sorma yoluyla kişinin tutumu ve düşüncelerini öğrenmek ve alınan yanıtlarla konunun aydınlığa çıkarılması oluşturur. Röportaj ise söyleşiyi de kapsayabilir; böylece daha geniş bir anlam taşır. Ama söyleşi röportajı kapsayamaz. Söyleşide, kişi ve konuşulanların dışına çıkılmaz; özel görüş, duygu ve yorumlara yer verilmez. Oysa röportajda bunların tümü gerçekleştirilebilir (Kabaş, 2009: 41). Röportajda duygunun da devreye girmesi gerektiği önemli bir noktadır. Söyleşide soru önemliken, röportajda önemli olan tanıklıktır. Söyleşide soru ve yanıtları vardır. Buna karşılık röportajda izlenimler, betimlemeler ve öznel anlatımlar söz konusudur. Söyleşide genellikle bir kişi ile görüşülür ama röportajda birden fazla kişiyle görüşülerek

ayrıntılar üzerinde durulur. Söyleşide öne çıkan, görüşülen kişidir. Ama röportajda, öznel değerlendirmeler ve yorumlarla röportajcı öne çıkar; zaman zaman yazının üslûbunun da öne çıktığı olur. Söyleşide gerçek anlatım, röportajda ise öyküsel anlatım söz konusudur (Kabaş, 2009, s. 46).

Bazı özellikleri nedeniyle edebiyat türü olarak da değerlendirilen röportaj² için, yazar incelemelerde ve araştırmalarda bulunur ve elde ettiği verileri fotoğraf da ekleyerek yayımlar. Bir gazetecinin röportaj yazarı olması için de üstün görüşlü olması zorunludur. Bunun yanı sıra, anlayış ve algılama düzeyinin yüksek olması ve gelişkin bir gözlem yeteneğine sahip olması önem taşımaktadır. Nitekim izlenime dayanan röportajda, yazar kendi düşüncelerini de yazıya katmaktadır (Özer, 2013).

Röportajın araştırma ve inceleme kısmı, gazetecinin tarzına bağlıdır. Röportaj, kesinliği olan bir kanıttır. Nitekim röportajda yazarın görüşleri, insanlarla yaşadığı ve hafızada sakladıkları, görüp geçirdikleri bulunmaktadır (John Carey'den aktaran Kabaş, 2009, s. 36). Bunun için olaylara görgü tanıklığı yapması gerekir. Masanın arkasında duran sandalyede oturarak, özel kaynaklarını arayıp enformasyon toplayarak röportaj üretilemez. Kuşkusuz Adnan Binyazar'ın (1975) da belirttiği gibi, röportaj gazete yazısı olduğu için bir haber toplama faaliyetidir. Yani araştırma incelemeyi, gezip görmeyi ve nesnel veri toplamayı gerektiren bir gazeteciliktir. Halit Çapın (1975) da benzer bir noktaya değinmektedir. Ona göre röportaj, okurların ilgi duyduğu alanlarda sorunları, kişileri, yerleri ve olayları tanıtmak için derinlemesine giriş yaparak, yalnızca bakarak değil asıl görerek oluşturulan bir doğrucu tanıklıktır.

Röportajın yazma kısmı ise fark yaratmalıdır. Nitekim röportaj makaledekine benzer bir teze sahiptir. Olay yerine gidilerek, kişilerle görüşülerek, belgeler taranarak ve izlenimleri tamamlanarak elde edilen verinin çok değişik anlatım şekli bulunmaktadır. Bu anlamda diğer düşünce yazılarına da üstünlük sağlamaktadır. Nitekim dizi olarak da yayımlanabilen röportajın sıkılmadan ve merak içinde okunması sağlanmalıdır. Bundan dolayı da röportajcının röportaj yazısının düşünsel planını kurabilecek, mantıklı bir çerçeveye sokabilecek usta bir gazeteci olması gerekecektir. Röportajın ister saldırgan ister eleştirel isterse de alaycı olsun bir üslubu olmalıdır. Kuşkusuz bunlarda kontrollü olmak zorunludur.

Röportajda derin incelemeler yapmak gerekir. Yazar, olaylara kendisi şahit olmalı, hatta kendisi yaşamalıdır. O, gazetelerin yüksek binalarından sokaklara inmelidir. Kömür ocaklarında neler yaşanmaktadır? Dağların tepelerinde neler bulunmaktadır? "Everest'in tepesine çıkamasa da Himalaya dağının yamaçlarına ulaşabilmelidir. Dilenciler, sokak çocukları, garsonlar, ayakkabı boyacıları nerelerde yaşamaktadırlar? Röportajcı bunlarla ilgilenmelidir. Onların yaşamlarını okunabilir bir şekilde yazmalıdır. Bu nedenle anlatım, röportajda önem taşımaktadır. Röportajcı anlatmalıdır. Anlatabilen gazeteci röportajcı sayılabilir (Schneider ve Raue, 2002). Yazısını, kişi, doğa ya da mekân betimlemeleriyle süslemelidir. Nitekim Yaşar Kemal (1975), röportajın haberin varamadığı yere, gerçeği değiştirerek değil, yaratarak vardığını belirtmektedir. Kuşkusuz gelişmeler, yalın olarak anlatılmalıdır. Edebi dil kullanma yeteneği ve hakkı bulunan röportaj yazarının karmaşık, anlaşılmaz bir metin yaratma kudreti olmamalıdır.

Buradan röportajcının yorum yapması gerektiği noktasına ulaşılabilir. Yorum, röportajın en önemli noktalarından biridir. Röportajcının yorum yapması gerekliliğinin nedeni, bazı durumlarda olayları okuyucuya çarpıcı bir şekilde aktarması zorunluluğudur. Röportaj yazarı okuyucuyu etkilemeli ve yazısını okutmalıdır. Yazar yaşadıklarından

bir derleme yapar ve bunu röportajında kullanır. Buna öznellik denir. Röportajcı, öznel görüşler aktarır ama bunları gеме vurarak aktarmak zorundadır. Yorum yapmak aşırıya kaçmak demek değildir. Karalama yapmamalı, iftira atmamalıdır. Kısacası etik olarak ne gerekiyorsa öyle davranmalıdır.

Röportajın en önemli yönlerinden biri de sosyal içerikli olması gerektiğidir (Schneider ve Raue, 2002, s. 89). Röportajın aşağıdan yukarıya doğru bakması normal olanı işaretler (Özer, 2013). Röportaj konusu, sorun odaklı olarak kodlanmalı ve böyle devreye sokulmalıdır. Bu nedenle röportaj yazarının, siyasal, ekonomik, sosyal, kültürel açıdan ezilenlerin öykülerini yansıtmaları zorunludur. Bu aşamada röportaja bir tanım getiren Hikmet Çetinkaya'yı (1975) dikkate almak yararlı olacaktır. O yıllardaki röportaj yazarlarını Çetinkaya "geri kalmış bir ülkenin röportaj yazarları olarak" tanımlamaktadır. Onların, dizilerini gazeteye halkın sesi ve soluğu olarak yansıtılmaları gerektiğinden söz etmektedir. Son olarak "Bozuk düzen çarkında yaşamlarını sürdüren üzüm, tütün, incir, ayçiçeği üreticilerinin sorunlarını, ezilen hor görülen tarım işçilerinin acılı yaşamlarını devrimci bir gözle ve objektifle yansıtmalıyız gazetelerimize" demektedir. Fikret Otyam'ın getirdiği tanımda da röportajcının özelliklerini çıkartmak mümkündür. Buna göre röportajcı, yüreğinde katıksız insan sevgisi taşınmalıdır. O, yalandan-dolandan, laf ebeliğinden kendini yüzde yüz irak tutmalıdır. Yine, geniş halk yığınlarının; renk, dil, din, mezhep, cinsiyet, ırk farkı kollamadan sorunlarına eğilmesini bilmelidir ve salt onların çıkarlarını gözetmelidir. Otyam'a (1975, s.10) göre röportaj ise "olaylara, konulara bu açıdan, bu anlayış ve tanımla yaklaşan eli kalem tutanların yaptığı bir anlatım biçimidir".

2. Yöntem

Çalışmada betimsel çözümleme yapılmıştır. Betimsel çözümleme, içerik çözümlemesine göre daha kolay ve kullanışlıdır ama daha yüzeyseldir denebilir. Bu çözümlemede veriler, alıntı yapılan kaynaktan (görüşülen kişi de olabilir) değiştirilmeden aktarılır. Çalışmada amaca bağlı olarak betimlemeli çözümlemeyle aşağıdaki üç kategoride toplanan sorulara yanıt aranmıştır:

1. Suat Derviş röportajlarının konuları yalnızca İstanbul'da geçmesine karşın aralarında farklılıklar bulunmakta mıdır?
2. Suat Derviş röportajları, röportajın özelliklerini taşımakta mıdır? Bu anlamda;
 - a. Röportajlarda öznellikten söz edilebilir mi?
 - b. Röportajlar hareketli röportajlar mıdır?
 - c. Röportajlarda anlatma ve anlattırma yapılmakta mıdır?
 - d. Röportajların üslubu ne yöndedir?
 - e. Röportajlar sorun odaklı mıdır?
 - f. Röportajlar söyleşiyi kapsamakta mıdır?
 - g. Röportajlarda betimleme yapılmakta mıdır?
3. Suat Derviş röportajlarının hangi gazetecilik türleriyle ilişkisi kurulabilir?

Yukarıdaki sorulara yanıt bulma amacıyla çözümleme için kitaptaki röportajlar birden fazla kere okunmuştur. Alıntıların farklı röportajlardan olmasına çalışılmış ve verilen örneklerin ortak noktaları yansıtmasına dikkat edilmiştir.

3. Bulgular

Çözümleme bakımından Yöntem başlığında ortaya konan sorular çerçevesinde üç başlık oluşturulmuştur. Önce röportajların konuları tanıtılmıştır. Bu yapıldıktan sonra

röportajların özellikleri saptanmıştır. Son olarak ise röportajlar gazetecilik faaliyeti bakımından incelenmiştir.

3.1. Röportajların Konuları

Suat Derviş'in (2021) *Çöken İstanbul* kitabındaki röportajlar yedi bölümden oluşmuş ve diziler halinde yayımlanmıştır (Bkz. Tablo 1). Röportaj dizilerinin ilk dördüne *Cumhuriyet* gazetesi yer vermiştir. Her bir bölüm genel bir başlık altında toplanırken, ilk iki röportaja yani sırasıyla 9 ve 11 röportaja ayrı ayrı başlıklar da atılmıştır. Diğer ikisi ile *Son Posta'daki ikinci dizi ile Tan* gazetesinde yayımlananlar ise başlık kullanılmadan yalnızca rakamlarla ayrılarak genel başlıkların altında sunulmuştur. *Cumhuriyet'te* 41 (yüzde 54), *Son Posta'da* 30 (yüzde 38) ve *Tan'da* da 6 (yüzde 8) olmak üzere toplamda 76 röportaj yayımlanmıştır. *Cumhuriyet* gazetesinde diğer ikisinin toplamından (36), 5 (yüzde 9) röportaj fazla yayımlanmıştır. İlk röportaj 25 Mayıs 1935'te, sonuncu da 6 Mart 1937'de görülmüştür. Yaklaşık 2 yıla yakın sürede yayımlanan röportajların *Cumhuriyet'te* yayımlanma süresi 1 yıl kadardır. *Son Posta'da* 2 ay ve *Tan'da* ise 1 ay olmuştur. Röportaj dizileri kısaca şu şekilde tanımlanabilir:

Tablo 1. Suat Derviş'in Çöken İstanbul'undaki Röportajların Dağılımı'

Röportajların Genel İsmi	Gazete	Tarihi	Röp. Sayısı
İstanbul Halkı Nerede Oturur?	Cumhuriyet	25.05-09.06. 1935	9
Düne Nazaran Nasıl Yaşıyoruz?	Cumhuriyet	30.12. 1935-17.01. 1936	11+1
Acı Bir Anket: Veremlilerle Konuştum	Cumhuriyet	20.01-03.02. 1936	9+1
Günü Gününe Yaşayanlarımız	Cumhuriyet	03.-17.04. 1936	12
Çöken Boğaziçi	Son Posta	28.04-31.05.1936	25+1
İstanbul'un Altında Kimler Yaşıyor?	Son Posta	24-28.06.1936	5
Beyoğlu	Tan	06.02-06.03.1937	6
Toplam: 7 ana başlık	3 farklı gazete	25.05.1935-06.03.1937	76+3= 79 röportaj

*Tablo, yazar tarafından oluşturulmuştur.

1. grupta "İstanbul Halkı Nerelerde Oturur" (Derviş, 2021, pp. 57-103) genel adı yukarıda belirtildiği gibi 9 röportaj bakımından uygun görülmüştür. Yazar, bu röportajlarda İstanbul'da o dönemde köylü olup da İstanbul'a gelenleri, İstanbul'un göbeğinde yer alan köy benzeri yerleri, mağara kovuğunda, cami avlusunda, Taşhan'da, kulübede yaşayanları, tabutta ve teneşir deposunda uyuyan insanları, Teneke Mahallesini anlatmaktadır. Suat Derviş, diğer bazılarında olduğu gibi, bu röportajlarda da kadın, çocuk ve işçilere öncelik tanımaktadır. Nitekim metinlerden yansıyan kaygılarında onların yeri belirgindir. Bu anlamda dikkati adı geçenlerin sorunlarına çekmeye çalışmaktadır.

2. grup olan "Düne Nazaran Nasıl Yaşıyoruz?" (Derviş, 2021, s. 57-103) başlıklı bölümde 11 röportaj yer almaktadır. Buna ek olarak yazar, bir de genel değerlendirme yazısı yazmıştır. Bunlar, taksicilerin, kadın berberlerinin, lokantacıların (garsonların da), kapıcıların, kumaşçıların, kitapçıların, eşyalarını satanların (mezat yerinin), terzilerin, kasapların, bakkalların, otelcilerin, eskiye oranla yaşam standartlarını ve durumun, buhranın da etkisiyle kötüye gittiğini işleyen röportajlardır.

3. grup olan "Acı Bir Anket: Veremlilerle Konuştum" (Derviş, 2021, s. 107-144) başlıklı bölümde ise 9 röportaj ve bir değerlendirme yazısı yer almıştır. Dönemin tehlikeli hastalığı veremdir ve yazar, röportajlarda korkunç manzarayı sunarak soruna dikkat çekmeye çalışmaktadır. Bu anlamda genç kızlar, kadınlar, erkekler hep verem olabilmişlerdir ve bakıma muhtaç durumdadırlar. Hastanelerde yatacak yer bulunmamaktadır. Hastalar büyük çoğunlukla, neredeyse ölüme terk edilmektedir.

4. grup olan “Günü Gününe Yaşayanlarımız” (Derviş, 2021, s. 147-183) başlıklı röportajlar dizisinde de 12 adet röportaj bulunmaktadır. Bu kategorideki röportajların konularına bakıldığında eski gazete matbaası ve teknik servisi çalışanıyla, işten çıkarılan tramway işçisiyle, eski vapur çalışanıyla, işsiz çamaşırçı kadınla, fabrikada sakatlanmış kadın işçilerle, fabrikalarda işten çıkarılan ve yerlerine daha ucuz yevmiye verilmesi dolayısıyla kadınların tercih edildiği gençlerle, işsiz kalan reji ameleleri ve tütün işçisi kadınla ve iş arayan kadınla ilgili olduğu anlaşılmaktadır.

5. grup olan “Çöken Boğaziçi” (Derviş, 2021, s. 187-279) isimli ve *Son Posta* gazetesinde yayımlanan ilk dizide 25 röportaj ve 1 yorum yazısı bulunmaktadır. Bu röportajlarda İstanbul'un semtlerinde yaşanan bazı sorunlar ve bu semtlerdeki bazı yerler konu edilmektedir. Görülenler şunlardır: Beylerbeyi, Çengelköy, Vaniköy, Rasathane, Kandilli, Göksu, Hisarlar, Anadoluhisarı, Kanlıca, Çubuklu, Paşabahçe, Beykoz, Arnavutköy, Bebek, Rumelihisarı, Emirgan, İstinye, Yeniköy, Tarabya, Boğaziçi, Büyükdere Meyve Enstitüsü, Yenimahalle. Çöken Boğaziçi başlıklı dizide yer alan her bir röportaja ayrı ayrı başlıklar da atılmıştır.

6. grup olan “İstanbul'un Altında Kimler Yaşıyor?” (Derviş, 2021, s. 283-305) adıyla *Son Posta*'da yayımlanan ve 5 röportajı kapsayan ikinci dizide yazar, Galata ve çevresindeki tehlikeli yerlerde gördüklerini anlatmaktadır. Derviş, bu yerleri gezerken rehber de kullanmaktadır. Bir süre sonra onlara Sinabar Recep de katılır. Tehlikeli yerleri gezerken gördüğü kumar oynayanlara, esrar içenlere bakar, gözlemler ve insanların yaşamlarından kesitler sunar.

7. grup olan “Beyoğlu” (Derviş, 2021, s. 309-332) isimli *Tan*'da yayımlanan son dizide ise 6 röportaja yer verilmiştir. Röportajlardan anlaşıldığı kadarıyla Beyoğlu eğlence mekânıdır ve O, İstanbul'da gece yaşamına tanıklık etmiş, gördüklerini ve izlenimlerini ders verecek şekilde aktarmıştır. Çalgılı mekânlardaki eğlence anlayışı, meyhanelerdeki kızlar, hovardalar anlatılanlar arasındadır. Anlatılanlar bunlarla da sınırlı değildir. Yoksul kesim, bodrum katlarında düzenlenen eğlencelere de katılmaktadır. Derviş, buralarda tanık olduklarına da röportajlarında yer vermiştir.

3.2. Röportajların Özellikleri

Suat Derviş röportajları 7 başlık altında incelenmiştir.

3.2.1. Öznellik/Yorum Durumu

Röportajın tür olarak öznellik barındırması, yazarının da yorum yapması doğaldır. Yani röportaj öznel olmalı ve kalmalıdır. Kuşkusuz burada geme vurulmuş ya da kontrol edilmiş bir öznellik söz konusudur. Yorum yapacağım diye karalamada bulunmak, iftiralı yayın yapmak gerçek bir röportaj için dayanılmaz bir yanıştır. Suat Derviş, bazı röportaj dizilerinin sonunda birer tam yazı olarak yorum da yapmıştır. Konuya ilişkin olarak kendi görüşlerini bu yazılarda açıklamıştır. Söz konusu yazılarda Derviş, o bölümün tüm röportajlarını kapsayacak değerlendirmeler geliştirmiştir. Ama daha önemlisi bölümlerde yer alan röportajların içlerinde yorumlarda bulunmuştur. Bunlar, biri dışında aşağıda değinilecek olan İstanbul içi hareketli röportajlar olduğundan o dönemki gerçeğe dayanan ya da gerçeği değerlendiren yorumlar olmuştur. Örneğin 1. grupta yer alan “Bekâr yatağı Sultanodaları” başlıklı röportaj deyim yerindeyse buram buram öznellik kokmakta; yazar, röportajın tümünde süren ve “kir” bakımından eleştiri kokan yorumsal anlatımını sürdürmektedir. Tam da bu anlatımını bütünleştirdiği noktada şöyle demektedir: “Etrafıma bakındım ve bir şehrin yiyeceğini satan insanların daha sıhhi bir

şerait içinde, hiç olmazsa temizliğine daha itina edilen bir yerde oturmaları lazımdır diye düşündüm.” (Derviş, 2021, s. 20).

Aynı değerlendirme aynı grubun “Yüz elli kiracısı olan otuz beş odalı Taşhan” başlıklı 5 numaralı röportajı için de yapılabilir. Röportajda takdir ettiği seyyar satıcı Hamza’dan da söz eden Derviş, zor koşullarda kalınmaya ve yaşamaya dikkat çekerken şunları söylemektedir: *“Görüyorum ki bir meskenden çok daha fazla bir hapishaneyi, bir çilehaneyi, bir manastırı hatırlatan bu yerde bu mektep çocukları, güneşsiz, havasız, yoksul yaşamaktadırlar. -Pislik demiyorum. Sefaletlerine rağmen bu adamlarda temizlik terbiyesi vardır. Burada sefalet, medeni bir sefalettir.- Bu insanların tahsil gören çocuklarını buradan kurtarmanın acaba imkânı yok mudur?” (Derviş, 2021, s. 34).*

Yazar, bir çocuğun vereme yakalanışını işlediği ve konuyu annesinin ağzından aktardığı 3. gruptaki 3 numaralı röportajda da yorum yapmaktadır. Çocuğun ateşinin otuz dokuz buçuk çıktığını bildirmesinin ardından şöyle yazmaktadır: *“Bu küçük, beyaz, temiz evin feci havası içinde daha fazla kalmaya tahammülüm yok. Merdivenlerden çabuk çabuk aşağıyı iniyorum. Ve kederli anneden müsaade alarak üst katında minimini bir çocuk kadar nahif bir genç kızın hummalar içinde kıvrandığı ve aşağı katında sıhhatli, dinç ve bir bahar yaprağı gibi ince olan bir başka genç kadının, evin on sekiz yaşındaki gelininin bir sirayet ihtimalinin mütemadi tehdit ve tehlikesi içinde yaşadığı bu evden dışarı âdeta kendimi atıyorum.” (Derviş, 2021, s. 119).*

Aynı grubun 4 numaralı röportajında yazar Suat Derviş, öznellik ve yorum için uygun veriyi hemen tüm röportajlarında olduğu gibi yine sunmaktadır. Ancak bu röportajın diğerlerinden bir farkı vardır. Hemen hemen tüm röportajlarında insanların ayağına giden Derviş, bu defa röportajın bir bölümünde bir konuğu ağırlamaktadır. Konuk, onun gazetede veremlilerle ilgilendiğini görür ve oraya giderek halini anlatmaya karar verir. Suat Derviş de onun hikâyesini dinler. Malatya’dan kopup askerlik için İstanbul’a gelmiş biridir. Anlattıkları acıklıdır, zaten kendini acındırır. Malatya’da toprağı olduğundan söz eder. “Annene niye yazmıyorsun? Sorusuna karşılık olarak iki mektup yazdığını ama yanıt alamadığını ve telgraf çekecek kudretinin de olmadığını bildirir. Derviş de bunu söylemekle onun kendisinden ne tür bir çıkarı olduğunu sorar. O da çaresiz olduğunu ve iki lira istediğini söyler. Ancak Suat Derviş ona inanmaz (Derviş, 2021, s. 121).

Suat Derviş, görüldüğü gibi röportajlarında öznellik ve yorumla ilgili duyarlı davranmış ve röportaj bakımından bir gerekliliği tamamlamıştır.

3.2.2. Hareketli Röportajlar

Suat Derviş röportajları sabit değil, hareketli röportajlara³ uymaktadır. Nitekim İstanbul içinde sürekli hareket halindedir ve gördüklerini aktarmaktadır. Bu anlamda Cemal Refik (1943) ve Sait Faik Abasıyanık’ın (2021) mahkeme röportajlarından ayrılmaktadır. Elbette Derviş’in röportajları, Yaşar Kemal (2011) ve Fikret Otyam (1982) röportajları kadar da çok hareketli değildir. Kuşkusuz onlar Türkiye’nin hemen hemen her bölgesinden röportajlar üretmişlerdir. İncelenen röportajlardan yalnızca birinin bir bölümü dışında tümü hareketli röportajlardır. Bunları kanıtlayacak birkaç örnek vermek yararlı olacaktır: *“Bir durak mahalli ileride tramwaydan iniyor ve hemen yan sokaklardan birine giriyoruz.” (2021, s. 30); “Saat on olmalı. Tramway caddesi bomboş. Hafif yağmur serpiyor, hava oldukça serin” (2021, s. 57); “Sirkeci’de bir lokanta. Kuvvetsiz ampullerin bir hapishaneye benzettiği salon...” (2021, s. 68); “Topkapı’dayız. Tramwaydan iner inmez evlerini yıkık ve eski gördüğümüz bir sokağa sapıyor, lalettayin bir evin kapısını çalıyoruz” (2021, s. 107);*

"Nişantaşı'ndaki Meşrutiyet Mahallesi'nin İkinci Ayazma Sokağı'ndayız" (2021, s. 112); "Akşam kararmış. Hafif bir sis var. Lambaların etrafında ışıktan yollar peyda olmuş. Sokak tenha..." (2021, s. 147); "Bir cami içi gibi serin ve sakin Beylerbeyi'ndeyim" (2021, s. 187); "Vaniköy sırtlarındayız" (2021, s. 200); "Gece serin, yağmur serpeyor. Rüzgâr şiddetli esiyor. Haliç'in ışıkları kapkara..." (2021, s. 283); "Islak camları altından görünen bir kahvenin içi... Ama nasıl bir kahve Yarabbi... Tavanda belki on beşlik bir ampul yanıyor. Ve içerisi bir sardalye kutusu kadar dolu..." (2021, s. 287); "... o Beyoğlu Caddesi'ne benzemiyor. Gecenin bu geç... Daha doğrusu sabahın bu erken saatinde cadde bomboş." (2021: 309); "Zemini taş döşeli geniş bir lokaldeyiz" (2021, s. 313).

Sabit kalmayıp hareket etmek, Suat Derviş'e dışarıda yaşananları görme ve İstanbul'u bugüne anlatarak taşıma olanağını vermiştir.

3.2.3. Anlatma/Anlattırma

Röportaj yazarı daha ilk cümleden başlayarak anlatmalıdır. Suat Derviş'in *Çöken İstanbul*'undaki röportajlarda da bu durum aynı şekilde gerçekleşmiştir. Bu anlatımlar son derece sadedir. Günümüzde bile kolaylıkla okunabilmektedir. Yalnızca birkaç sözcük yenilerde kullanılmamaktadır denebilir. Ayrıca anlatımda abartıya kaçmadığı bir gerçeği dile getirdiği anlaşılmaktadır. "Beyoğlu" başlıklı röportajlar dizisinin 2.sinde yapılan bir anlatım bu bakımdan örnek verilebilir: "Kapısının üstünde büyük harflerle yazılı bir tarife asılı: *Tabldot 30 kuruş-40 kuruş 'Ucuz bir lokanta olacak. Buraya girsek; hem de temiz bir yere benziyor.' 'Bilmem pek temiz mi?' Gece epey ilerlemiş. Bütün lokantalar kapalı bu kadar çalıştıktan sonra yemek yemeden uyunamayacak. Bunun için kocam beni 'temiz bir yer' diye kandırmak istiyor galiba. Dar bir pasajdan geçiyoruz. Yeşile boyalı bir kapı açıyoruz.*" (Derviş, 2021, s. 313). Bu girişten sonra, içeride ve dışarıda masaları olan, Rumca tangolar çalınan, beyaz bıyıklı, çatlak sesli bir ihtiyarın şarkı söylediği lokantaya girerler. Lokanta neşe içindedir. Derviş ve yanındakinin girdiği bölümde bir masada altmışlık bir pişman ihtiyar oturmaktadır. Yanında ise beyaz yakalı siyah önlüklü elli beşlik bir şişman ve çirkin kadın var... İhtiyarın önündeki beyaz bardak hâlâ lebalep dolu, saçları kudretten permanentli ön dişleri düşük maşukanın önündeki konyak bitmiş durumdadır. O sırada bir anda müşteri ve çalışanlar arasında şiddet başlayacak gibi olmakta ve şöyle devam etmekte anlatmaya: "Acele acele yemek yiyorum, birden sokak kapısı açılıyor. İçeriye üç müşteri giriyor. Bunlardan biri yüzünün boyasından, başına sardığı örtüden, yanağındaki kapanmış jilet yarasından velhasıl her şeyden ne olduğu anlaşılan bir kadın. Erkeklerden biri zayıf, ince sapsarı yüzlü bir adam; tıpkı bir ölü rengindeki derisi gözlerinin etrafında mosmor. Öteki iri yapılı kırmızı yüzlü bir delikanlı biraz da fazla içmiş olacak. Halinden belli bu akşam masrafı eden o." (Derviş, 2021, s. 315). Daha sonra deyim yerindeyse ortalık karışma eğilimi gösterir ama olay tatlıya bağlanır. Suat Derviş konuyu şöyle bağlamaktadır: "Ve bir cürüm vakasında şahit olacağımı zannederken işin bu kadar kolaylıkla tathya bağlanışına karşı duyduğum bir hayret içinde bu garip lokantanın kapısından dışarı karanlık ve loş pasaja çıktığım zaman... Zehirli bir havadan kurtulmuş gibi geniş bir nefes alıyorum. Demek Beyoğlu'nda böyle eğlenilen yerler de varmış." (Derviş, 2021, s. 317).

Suat Derviş röportajlarında anlatma kadarlattırma da söz konusu olmuştur. Bu durumu resmedecek çok sayıda örnek bulunmaktadır. Ve bunlar röportajlara renk katmaktadır. "Acı Bir Anket: Veremlilerle Konuştum" başlıklı dizinin birinci röportajından bir örnek şu şekilde verilebilir: "Bundan iki buçuk sene evvel kocam veremden ölmüştü. Bundan bir sene evvel ben hastalandım. Hastalanır haşlanmaz bir bildiğimiz bana acımış, dispansere müracaat etmiş, dispanserden bana et ve yumurta kâğıdı verdiler. İki ay kendime gayet

iyi baktım. Sanatoryuma gitmek istedim ama çok beklemek lazımmış, yer bulamadım.” (Derviş, 2021, s. 109). Anlatan kadın bir süre sonra iyileşir ama bu defa da kız kardeşi verem olur. Ancak yer sorunu nedeniyle bir hastaneye yatırmazlar. O da dört beş ay içinde ölür. Kadının şimdiki korkusu çocuğuna bu illetin geçmesidir.

Anlatma ve anlattırma, Suat Derviş röportajlarını haberden ayırmış ve ona özgü metinler haline getirmiştir.

3.2.4. Üslup

Suat Derviş'in röportajlarındaki üslubunun saldırgan ve alaycı olmaktan çok eleştirel durduğunu belirtmek mümkündür. Bu tutumu hemen hemen tüm röportajlar için geliştirdiğini söylemek gerekir. “İstanbul Halkı Nerelerde Oturur?” başlıklı dizinin “Şehrin göbeğinde etrafı surlarla çevrili dokuz hanelik bir köy!” isimli röportajının girişindeki şu ifadeler eleştireliliğin dozunu da anımsatır türdendir: *“Bu asırda, değil İstanbul’da dünyanın en iptidai bir köyünde görülebilecek, daha doğrusu görülemeyecek kadar acemice bir şekilde üst üste konulmuş, çamurla sıvanmış bir duvar ve içinde de garip garip oyuklar...”* (Derviş, 2021, s. 26). Yine aynı diziden ama “Belediye ‘Meşrutiyet’ adını takmış fakat halk ona Teneke Mahallesi diyor” başlıklı röportajdan verilecek bir örnek konuyu pekiştirecektir: *“Acı bir feryat... Bir çocuk can acısıyla âdeta uluyor. Setin altındaki bahçede beyaz don ve gömleği koskoca bir adam minimini bir çocuğun başına yumrukla vuruyor. Belki kabahat işlemiştir. Babanın evladını terbiye etmek hakkıdır. Fakat bu böyle mi olmalı, böyle mi yapılmalı?”* (Derviş, 2021, s. 46).

3.2.5. Sorun Odaklı Sunum

Suat Derviş röportajlarına yakından bakıldığında hemen hemen hepsinin bir soruna işaret ettiğini görmek mümkündür. Yani Derviş, sorun odaklı röportajlar üretmiştir. Bunlar ise halkın sorunlarıdır. Kimisi mağara benzeri yerlerde yaşamaktadır, kimisi Beyoğlu’nda sarhoş olmuştur, kimisi kaçak olarak esrar içmektedir. Röportajlara konu olan insanlar arasında aç olanlar bile bulunmaktadır. Dolayısıyla ortaya konan sorunların alt sınıfların sorunları olduğunu belirtmek kesinlikle doğru olacaktır. Suat Derviş'in sorun odaklı röportajlarında, çoğunlukla toplumdan dışlanmış ve/veya soyutlanmış insanların dramları işlenmektedir. Bunlar arasında haksızlığa uğramış işçiler, erkeklerden şiddet vs. gören kadınlar, çalışmak zorunda kalmış çocuklar ve/veya sokak çocukları, barınma sorunu yaşayanlar, geçmişe göre dönemin yaşam koşulları, veremlilerin dramları, o günü (günlük) yaşayanlar, İstanbul’un semtlerindeki yaşam güçlükleri, hırsızlar, sarhoşlar gibi insanların yaşadıkları sorunlar bulunmaktadır. Belirtildiği gibi sorun sahibi insanlar şofördür, hırsızdır, işçidir ya da işsizdir. En önemlisi ayrımcılık dışlanarak söylendiğinde onlar çok sayıda kadını da içermektedir. “On iki senedir kış yaz cami avlusunda yatan garip adam” başlıklı röportajda yapılan betimlemede de alt sınıf sorunu yakalamak mümkündür: *“Bir sene evvel kapısını açtığım zaman, burada otları dışarı fırlamış, patlak yüzlü bir koltuk, pamukları dökülmüş, çarşafsız bir şilte üstünde ve pire tersiyle kirden rengi görünmeyen bir mitil yorgan altında yarı çıplak bir halde yatan kirli suratlı, kirli saçlı perişan bir adam görmüştüm.”* (Derviş, 2021, s. 22). Bu örnekleri arttırmak mümkündür. Nitekim 76 röportajın 76’sında da benzer sorunlar ele alınmıştır. Suat Derviş, röportajlarında aşağıdan yukarıya bakan bir duruş sergilemektedir. Hasta çocuğunun dramını anlatan kadınla yapılan söyleşide anlattıkları da onun altsınıftan olduğunu ve sorunları da bulunduğunu göstermektedir. “Doktora götürmediniz mi?” sorusunu “Nereden götüreyim doktora hanım? Doktor, büyücü değil ya söylediği ilacı yapmak lazım. Usulü, tertibi yapmak lazım. Hangi para ile yaparım ben onu?” yanıtını vermektedir. Yine söyleşinin

bir yerinde geçen şu ifade de durumun çok ciddi olduğunu anımsatmaktadır: "... Ah bir hastalığı geçse onu benden evlatlık olarak kim almaz ki..." (Derviş, 2021, s. 50-51). 2. grup röportajlar ise meslek sahipleri ile yapılan görüşmelerden edinilen verilerden hareketle hazırlanmıştır. Şoför, berber, lokantacı, garson, kapıcı, kumaşçı, kitapçı, eşyasını kiraya veren ya da satanlar, terzi, kasap hep eskiye oranla parasal bakımdan kötü durumda olduklarını söylemektedir. Yani onlar parasal bakımdan sorun yaşamaktadırlar.

3.2.6. Söyleşi

Suat Derviş röportajları gezerek, görerek, konuşarak hazırlanmış röportajlardır. İzlenimlerin yanı sıra söyleşiler/görüşmeler de yapılmış ve betimlemeler eşliğinde verilmiştir. Söyleşilerde sorular sorulmuş, diyaloga girilmiş ve karşıdaki de konuşturulmuştur. Bu durum tüm röportajları kapsamaktadır. Kitaptan rastlantısal olarak açılan bir sayfadan alınan örnek şu şekilde verilebilir:

"Çocuğum kim oturuyor bu evde?"

"Burada annem oturur... Babam oturur..."

"Annen ne iş görür?"

"Sinirleri hasta... Hastanede, evde yok."

"Baban?"

"Babam rençber."

"Ev sizin mi?"

"Evet."

"Kaç odadır?"

"Üç oda."

"Yalnız mı oturuyorsunuz bu evde?"

"Hayır, iki kiracımız daha var."

"Ha! Onlar ne yapıyorlar?"

"Efendileri iş olduğu zaman çalışıyor."

"Kaç kişi oturursunuz bu evde?"

"Çok..."

"Ne kadar?"

"Saymam ben... Başkasını çağırayım mı?"

"Hayır, " (Derviş, 2021, s. 44).

3.2.7. Betimlemeler

Betimlemeler, röportajın olmazsa olmazıdır. Betimleme olmazsa, metin röportaj değil düz haber de olabilir. Örneğin ünlü yazar ve röportajcı Yaşar Kemal, röportaj yazımıyla ilgili olarak şunları belirtmektedir: "Röportajı nasıl okuturum diye düşünüyordum. Konu birliği yok, sürükleyici bir şey yok. Ne kadar olanağım varsa, ne kadar gücüm, ne kadar yazma tekniğim varsa okutmak için kullanıyordum. Yani roman tekniği kullanmaya başlamıştım. Örneğin 10-15 cümlelik doğa tasvirleri yapıyordum. Benim Türkçemle bu okunuyordu. Ama şimdi daha iyi bir Türkçem var, ama öyle yapmam, olayı olduğu gibi anlatırım." (Çalışlar'dan aktaran Kabaş, 2009, s. 38).

Yaşar Kemal'den yaklaşık 15 yıl kadar önce yazan Suat Derviş'in röportajlarında da betimlemeler eksik değildir. 1. grubun 8. röportajında şöyle bir anlatım yapmıştır: "*İki insanın yan yana yürüyemeyeceği kadar dar olan sokaklarda ilerliyorum. Tahta perdesinin kapısı açık bir bahçeye giriyorum. Bu sözüm ona bahçe, eski maltız, kırık kalbur, delik sepet ve tel parçaları dolu... Ve biraz ötede asma dallarıyla örtülü bir terasıyla (!) üç katlı ve ancak boyumun iki misli yüksekliğinde bir binası var. İki elinde birer kova tutan bir çocuk,*

evin kapısından dışarı çıkıyor.” (Derviş, 2021, s. 44). Suat Derviş, bir başka yani kitapta yer verilen son röportajın bu defa girişinde son derece dikkat çekici bir anlatım yapmaktadır: “Bodrum pencereleri. İçlerinde kırmızı ampuller yanan bodrum pencereleri. Rezeleri üstünde gıcırdayarak açılan bir kapı. Sonra birkaç ayak dar taş merdiven, sanki eski zaman zindanlarının karanlık hücrelerine doğru iniyor. Kuvvetli bir balık kokusu, kuvvetli bir rakı ve sigara kokusu hemen hemen göz gözü görmeyecek gibi bir duman... İçerde hareket ve neşe yapmak için olacak, bir Çingene zurnası çiftetelli çalmaya başlıyor. İlk salonda (eni bir metre, boyu iki) bir masada şişman bir adam oturmuş. Ceketinin, yeleşinin önü açık, kravatu bollaştırılmış yakasının düğmesi çözülmüş. Saçları dağınık. İki dirseği masaya dayalı ve yüzü iki avcunun içinde, gözleri sınımsıkı kapalı.” (Derviş, 2021, s. 330).

Suat Derviş'in insanı içine alan betimsel anlatımları oldukça başarılı ve son derece dikkat çekicidir. Son bölümün ilk röportajından yapılacak iki alıntı bu durumu göstermek için uygun düşebilir:

“Köşeden bir kadın çıktı. Şişman bir kadın, üzerinde önü açık bir robdöşambr var. Soluk pazenden bir robdöşambr. Ve yırtık bir etekle parça parça bir süveterin üstüne manto yerine giymiş. Çıplak ayaklarına kahverengi bir şoson geçirmiş. Boyalı saçları rüzgârdan uçuşuyor. Ve boyalı yüzünün manası kuvvetli bir sarhoşluğu ifade ediyor. Gözleri yarı bayılmış. Başını yukarıya doğru kaldırmış. Soğuğu hiç hissetmiyor. Bizi görünce bize doğru yürümeye başladı.” (Derviş, 2021, s. 310).

“Bir vitrinin üstünde yanan kırmızı lambaların ışığında mevtai görünen ihtiyar yüzünde ne kadar büyük ve ne ateşli gözleri var. Kolunda küçük bir sepet tutuyor, içi çiçek dolu. Bir elinde bir demet menekşe. Belki günlerce yıkanmamış yüzü, üst üste sürülmüş pudra ve allıklarla bir maskeye dönmüş. Başına siyah kurdelesıyla süslenmeye yeltenmiş olan biçare kadın mütemadiyen kovulmaya alışık olanların sırnaşıklığı ile bizi bırakmak istemiyor.” (Derviş, 2021, s. 311).

Suat Derviş'in röportajları ayrıntıda gizlidir. Aslında o kadar güçlü bir gezip görme, izlenim edinme, araştırma ve anlatım vardır ki röportajlarında, bunlara yedirilen ve röportajları parselleyen ayrıntılar sanki onun yaptığı işin başarısının bir kanıtı durumundadır. Derviş, tarihe ayrıntılarla not düşmüştür. Kuşkusuz yukarıda yapılan bazı alıntılarda görmek mümkünken bir alıntı daha yaparak konuyu perçinlemek yararlı olacaktır: *“Zurna şimdi sustu. Dumandan gözlerim yanıyor. Yamalı elbiseli Çingene'nin elinde bir tabak, masaları dolaşiyor. Bizim masadan sonra karşiki masaya gidince, ihtiyar kadın altın bilezikli kolunu siyah ve oldukça eski bir çantanın daldırıp iki gümüş lira çıkarıyor ve tabağın içine gürültü ile atıyor. Sonra yanındakine dönerek sarhoşluğun yayvanlaştırdığı bir ifade ile ‘Na paşamu... Söyle, emir yap. Ne istersin ki çalsın!’” (Derviş, 2021, s. 331).*

3.3.. Gazetecilik Faaliyeti

Suat Derviş röportajlarını gazetecilik faaliyeti bakımından iki başlık altında değerlendirmek mümkündür.

3.3.1. Görgü Tanıklığı Haberciliği

John Carey'e göre röportaj, tam da görgü tanıklığı haberciliğine denk gelmektedir (Kabaş, 2009). Görgü tanığının rolü, gördüğü olaylara ilişkin bilgi aktarmaktır (Zelizer, 2007). Depremler gibi felaketler görgü tanıklığı haberciliğinin temel konularıdır ve özellikle sosyal medyanın gelişmesiyle bu olaylarla ilgili olarak daha çok yapılmaktadır (Hanska ve Bode, 2018). Görgü tanıklığı haberciliği türünde verileri, özellikle krizler gibi durumlarda yurttaşlar da sağlamaktadır. Onların gördükleri, geleneksel habercilik

bakımından rutinleşmiştir. Buna dayalı olarak haber kurumları çok sayıda haberi kolaylıkla üretebilmektedir (Andén-Papadopoulos ve Pantti, 2013). Görgü tanıklığı haberciliğinin daha baştan beri edebi gazetecilik alanında gerçekleştirildiğini belirtmek mümkündür (Bly, 2018; Orwell, 2016a ve 2016b; Sinclair, 1975). Bu gazeteciliğin geleneksel habercilikten farkı, olayları yazarın kendisinin yaşamasıdır. Buna ilişkin örnekler Türkiye’de de yer almaktadır (Abasıyanık, 2021; Kemal, 2011; Otyam, 1982; Refik, 1943).

Suat Derviş, 76 röportajın tümünü kendisi görerek üretmiştir. Dolayısıyla bu kategoriye de tüm röportajlardan örnekler verilebilir. Rastlantısal olarak seçildiğinde 6. bölümün 3. röportajından bir alıntı yapılabilir: *“Yüksek bir duvarın altında, kaldırımın üzerine eski, buruşuk, kirli bir sürü kâğıt yağmış ve bu kâğıtların üzerine uzandıktan sonra üstüne gene gazete ve paket kâğıtlarını ve eski paçavrayı yorgan olarak örtmüş, yastığı da bir karton kutudan olan bir insan görüyorum.”* (Derviş, 2021, s. 295).

Son bölümün 5. röportajından da rastlantısal olarak bir örnek verilebilir: *“Tango bitti. Şimdi mavi elbiselisi ayakta şarkı okuyor. Şarkıcı kadınların arasında bir tanesi gençliğinin parlak devirlerini epeyce geride bırakmış. Herhalde kırk beşini atlamış olacak. Arkadaşları ayağa kalkar otururken ve alkışlandıkça gözlerinin ta içine kadar kızarıyor ve parmak sürmeli bu gözlerin içinde büyük bir haset tutuşuyor.”* (Derviş, 2021, s. 327).

3.3.2. İnsan Odaklı Habercilik

İnsan odaklı haberciliği, katılım gazeteciliği olarak tanımlamak da mümkündür. Gazeteci haberini, habere konu olan olaya katılarak ve bizzat kendisi yaşayarak oluşturmaktadır. Bu türe uygulamada “insan hikâyesi haberciliği” ya da “sorun odaklı gazetecilik” de denmektedir. Söz konusu gazetecilik türünün odağında insan bulunmaktadır. İnsandan ve bir sorundan hareket eden içeriğe sahiptir. Elbette bu habercilik için kamuya dayalı gazetecilik anlayışı önemlidir.

İnsan odaklı habercilikle ilgili olarak 3 gazeteciden yazılı tanım yapmaları istenmiştir. Gazeteci Ela Sezen (2022) şu açıklamayı yapmıştır: *“Bir olayı ya da bir bilgiyi izleyiciye aktarmanın farklı yolları vardır. Bunu bazen direkt yaparsınız bazen de bir kişi üzerinden tümevarım yöntemini kullanırsınız. İnsan hikâyesi haberciliği tam da bu noktada devreye girer. Kişiyi haberin içine sokar, başka bir hayatta misafir eder ve monoton bir haber metninin dışına çıkararak kişiye o haberi yaşatır. Aslında verilmek istenen bir insanın hikayesi üzerinden “işte bu kadar gerçek” mesajıdır. Kişi haberi izlerken ya da okurken aslında bir komşusu, akrabası ya da yakınının yaşadıklarına şahit olur. Bazen de görmez ama görmüş kadar olur.”* Sezen’ e göre, insan hikayesi haberciliği bazen biyografi ile karıştırılabilmektedir. Biyografi kişinin tüm yaşamının özetiyken insan hikâyesi haberciliği yaşamından bir bölüm olabilir. Önemli olan o kesitin bir haber değeri olmasıdır. Dolayısıyla her hikâye haber olmayabilir ama her haberin iyi bir hikâyesi olmak zorundadır. Ve o hikâyeler açığa çıktığında insana her zaman mutlak yarar sağlamayabilir. Ama bilinmesi, okunması ya da izlenmesi farkındalığı arttırır, kimi zaman ders niteliğindedir.

Gazeteci Başak Çubukçu da (2022) bu haberlerin felsefesini, “odağında insan var” şeklinde açıklamaktadır. Meslekte 28 yılı geride bırakan Çubukçu, insanı, insan hikâyesini merkeze alan sorun odaklı gazetecilik yapmaktadır. Bu konuda şöyle demektedir: *“Sorun odaklı gazetecilik dediğimiz, bir sorunu ortaya koymak ve bu sorunun nelere sebep olduğunu ele almak. İşte ben, sorun odaklı gazetecilik yaparken de merkeze insanı alıyorum. İnsan ya da insanların hikâyeleri üzerinden bu sorunu anlatmaya çalışıyorum. Bu, izleyenin ya*

da okurun haberle bağ kurmasını sağlıyor. Hazırladığım içeriğin meşruiyetini de verilerle (TÜİK, araştırmalar, makaleler) destekleyerek sağlıyorum. Hikâye anlatıcıların güçlü örnekler olması gerekiyor. Majör karakterlerimi seçerken dikkat ettiğim en önemli unsur, kişi ya da kişilerin bilinçli, hitabet ve belâgatinin güçlü olması. Protogonist olarak da tanımladığımız karakterlerin temsil gücünün olması, ürettiğimiz haberin ya da içeriğin de etkisini arttıran bir etken." Başak Çubukçu'nun aslında hikâye gazeteciliği yaptığını önermek mümkündür. O, 'Story Telling' olarak da bilinen hikâye gazeteciliği kavramının, dünyada olmasa da Türkiye'deki geçmişinin yeni sayılabileceğini ifade etmektedir.

Gazeteci Nazlı Yerebasmaz (2022) ise yaptığı haberciliği insan odaklı habercilik olarak tanımlamakta ve şöyle demektedir: "Habercilik bir kamu görevidir. Tarafsız ve bağımsız şekilde kamu yararı gözetilerek yapılması ana ilkelerindedir. Kamunun temel taşı da insandır. Haberciliğin insanı odağına alarak şekillenmesi de bu açıdan bakıldığında doğal bir gelişimdir. Olaya 'Televizyon Haberi' özelinde bakarsak, insanı odak noktasına koymak öncelikle haberin daha dikkat çekici ve akılda kalıcı olmasına yol açmaktadır. Bu nedenle de sıklıkla tercih edilen bir üretim biçimine dönmüştür. Bu, bir insanın tamamen özel hikayesi olabileceği gibi o insanın öyküsü üzerinden ilerleyerek genel bir sorunun anlatımı da olabilir." Yerebasmaz'a göre, insan odaklı habercilikte geçerli olan insana dokunmak yani bizzat alana gitmek, olayı yaşayanların ağzından dinlemek, onlara mikrofon uzatmak, muhabir olarak yaşananların yakın tanığı ve dinleyicisi olarak konuyu içselleştirmek ama tarafsızlıktan ve araştırma ilkesinden ödün vermeden tüm doğru yönleriyle ve boyutlarıyla izleyiciye aktarmaktır.

Suat Derviş'in röportajlarının bir soruna dayandığına ilişkin yukarıda örnekler verilmiştir. Söz konusu röportajların hemen hemen hepsinin insan odaklı olduğunu, çoğunun da insan hikâyesi anlattığını belirtmek yanlış olmayacaktır. 4 numaralı bölümün 7 numaralı röportajında, fabrikada sakatlanan birinin hikâyesi anlatılmaktadır. Röportajda onun üzerine odaklanılmıştır ve onun üzerinden genele yayılabilecek bu türden bir sorun tartışılmaktadır (Derviş, 2021)

3 numaralı bölümün 5 numaralı röportajı da yine geneli temsilen bu kategori için örnek verilebilir. Röportajda verimli 2 çocuklu bir babanın dramı işlenmektedir. Baba, işsizdir. Sağlık kontrolleri yeterince yapılmamıştır. Ancak kendisi bu durumdan şikâyetçi değildir: "Röntgenle bakmaya ne hacet, doktorlar hastalığının ne olduğunu söylüyorlar. Hastanede yatmama lüzum yok. Bunun ilacı yok ki... Fazla gıda almışım, kendime iyi beslemeliyim lazımmış." (Derviş, 2021, s. 125). Hastaya, iki hayır sahibi bakıyormuş: Birisi ev kirasını veriyormuş. Diğeri de yemek yardımında bulunuyormuş. Ama yedikleriyle iyileşemeyeceğini de bilmektedir. Suat Derviş, adamın söyledikleri şu şekilde aktarmaktadır: "Bu hastalığa yumurta, et filan lazımmış. Ben etin yüzünü görmedim. Yediğim yemek ekme paparası, ayran filan gibi şeyler. Bunlarla insan iyileşir mi?" (Derviş, 2021, s. 126).

Sonuç

Bu çalışmada Gazeteci-Yazar Suat Derviş'in *Çöken İstanbul* kitabında yer alan röportajları belli başlıklar oluşturularak incelenmiştir. Çalışmada karşılığı aranan sorulardan birincisi "Suat Derviş röportajlarının konuları yalnızca İstanbul'da geçmesine karşın aralarında farklılıklar bulunmakta mıdır?" şeklindedir. Suat Derviş, röportajlarını İstanbul içerisinde yazmıştır ama konuları farklılıklar taşımaktadır. Bu röportajlar belli başlıklar altında sunulmuş ve her bölüm kendi içerisinde bir temayı işlemiştir. Birinci bölümde yazar, İstanbul halkının ikamet ettiği yerlerde gezinmiştir ve oralardaki

sıkıntıları, kötü barınma ve hatta yaşam koşullarını aktarmıştır. İkinci bölümde o günü yaşayan insanların geçmişle şimdiki karşılaştırması sonucunda şimdinin daha olumsuz şartlara sahip olduğu teması konu edinilmiştir. Veremlilerin dramlarının anlatıldığı üçüncü bölümde yazar, insanlarla görüşmüş ve onların acılarını yansıtmıştır. Dördüncü bölümde ise yarını nasıl yaşayacağı bilinmez insanların hikâyeleri anlatılmıştır. Beşinci bölümde de İstanbul'un semtleri özelinde yaşam koşulları aktarılmıştır. Altıncı bölümde de Galata ve çevresinin tehlikeli yerlerindeki gördüklerine yer verilmiştir. Son bölümde ise Beyoğlu'ndaki eğlence mekânlarında yaşananları aktarmıştır. Bu röportajlarda dram vardır, ağıt vardır, acı vardır. Suat Derviş, buralarda yaşayan insanların dramlarına, ağıtlarına ve acılarına tanık olmuştur ve elbette yazılarından duyumsandığı kadarıyla çok da üzülmüştür. Ancak, ortaya koyduğu tavır önemlidir ve takdir edilmelidir. O, objektif olmayı, gerçeği resmetme bakımından kutsamıştır denebilir. Nitekim kendi gözlemlerini yansıtmıştır röportajlarında ama yaşananları anlatma bakımından gazeteci duyarlılığını bırakmamış ve tarafsız kalmayı başarmıştır çünkü halkın içine kadar girmiş, insanların açıklamalarına dokunmadan yer vermiştir. Buna karşın Yaşar Kemal'in sözünü ettiği yaratmadan da çekilmemiştir.

Çalışmada, Suat Derviş röportajlarının röportajların özellikleri neredeyse bire bir taşıdığı anlaşılmıştır. Derviş, genellikle röportaj dizilerinin sonunda bir değerlendirme yapmıştır. Bundan başka tüm röportajlarında kontrollü bir öznellik söz konusu olmuştur. Bu durum yapılan yorumlar eşliğinde kanıtlanmıştır. Suat Derviş röportajları hareketli röportajlardır. Nitekim İstanbul içi gezip görmelerinin sonucunda oluşturulmuştur. Derviş, görüşmeler yapmış, bakmış, gözlemiş ve görmüş sonra da izlenimlerini görüş olarak yazıya dökmüştür. İlgili röportajlar daha ilk cümleden itibaren anlatmaya başlamıştır. Yalnızca anlatmamış, görüşülenlere de yaşadıkları anlatılmıştır. Bu, röportaja bir katkıdır. Suat Derviş, sert yazabilmektedir. Sert yaşamı olduğu gibi sunmaya kararlı bir tavır içindedir. Ama bu özellik, röportajlarının saldırgan olduğunu ortaya koymamaktadır. Alaycı da değildir. Ama eleştireldir. Yoğun olarak eleştiri ipuçlarını, izlerini ve kanıtlarını görmek mümkün olmuştur. Bu da Derviş röportajlarının kendine ait bir özellik olarak tarihe bıraktığı bir iz ve düştüğü nottur. Yazarın röportajları sorun odaklıdır. Aşağıdan yukarıya doğru bir bakışı vardır. Yani sorunlar sıradan insanın sorunlarıdır. Orada duran, oradaki insanlara yapışmış sıkıntılardan Suat Derviş, röportajlarını oluşturmuş ve bunları dile getirmiştir. Elbette söyleşi röportajın olmazsa olmaz temel unsurudur. Bu nedenle röportajlarda Derviş, yoğun olarak söyleşiye başvurmuş ve doğal akışı ve içeriğiyle aktarmıştır. Söyleşi gibi röportajın olmazsa olmazlarından biri olan betimleme özelliği de röportajlarda başat unsur olarak görülmüştür.

Çözümlemenin üçüncü aşaması Suat Derviş röportajlarının gazetecilik faaliyeti olup olmadığını sorgulamaktır. Derviş, bir gazeteci olarak olay yerine gitmiş, konuları araştırmış, incelemiş, görmüş, geçirmiş ve hatta yaşamıştır. Bu anlamda görgü tanıklığı gazeteciliği yapmıştır. Olaylara görgü tanıklığında bulunmuştur. Bunları aktarmış ve gazetecilik faaliyetini yerine getirmiştir. Nitekim röportaj, haber özelliğini barındırmaktadır ve haber, bir insanın gördüğüyle oluşmaz. Bunu bir başkasına aktarması gerekir (Halberstam, 1992). Bunun yanı sıra, Derviş'in röportajlarının, son dönemde Türkiye'de yukarıda anılan isimlerin de aralarında bulunduğu bazı gazetecilerin başvurduğu insan odaklı gazetecilikle benzer hatta aynı özellikleri taşıdığı saptaması yapılabilir.

Bu çalışmada Suat Derviş röportajlarının içeriği, betimlemeli olarak ortaya konmuştur. Çözümlemede, Derviş röportajlarının, röportajın tüm özelliklerini taşıdığı anlaşılmıştır. Elbette başka bir taraftan bakıldığında söz konusu röportajların, bu özelliklerin

belirlenmesinde öncülük ettiği de anlaşılmalıdır. Kuşkusuz Türkiye'de iletişim alanında röportaj konusunda yapılmış bazı çalışmalar bulunmaktadır (Cengiz, 2019; Engin, 2018; Özer, 2012; 2013). Ancak bu alanın bir haritasının tam olarak çıkarılması bir gereksinimdir. Nitekim Türkiye'de özellikle 20 yüzyıl gazeteciliğinde çok sayıda röportaj üretilmiştir ve onların gün yüzüne çıkarılması gerekmektedir. Röportajın edebi boyutu vardır ama röportaj daha çok gazetecilik alanına ait bir yazı türüdür demek doğru olacaktır.

Notlar

1 Suat Derviş ile ilgili bazı çalışmalar için bkz. Berktaş, 1997; Gökşen, 2021; Günay, 2001; Oğurel 2020; Ögünç, 2021; Uluğtekin, 2010.

2 Röportajın haber boyutu son derece önemlidir. Bunun yanı sıra röportajın edebi bir tür olduğuna ilişkin vurgular da içeren bakış açıları için bkz. Çetiner, 1975; Es, 1975; Güreli, 1975; Tuncer, 1975.

3 Bu satırların yazarına göre, sabit röportaj, yazarın örneğin mahkeme salonunda yaşananları anlatması gibi örnekleri kapsamaktadır. Hareketli röportajlar ise belli bir mekâna bağlı kalmadan dışarıda yaşananları anlatan röportajlardır.

Kaynakça

Abasıyanık, S. F. (2020). *Mahkeme kapısı*. Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.

Allan, S. (1999). *News Culture*, Open University Press.

Andén-Papadopoulos, K & Pantti, M (2013). Re-imagining crisis reporting: professional ideology of journalists and citizen eyewitness images. *Journalism*, (14)7, 960-977.

Berktaş, F. (1997). İki söylem arasında bir yazar: Suat Derviş. *DeFTER*, 29: 88-100.

Binyazar, A. (1975). Türkiye'de röportajın tarihçesi: başlangıçta 'mülakat' kavramı içinde düşünülen röportaj, günümüzde geniş boyutlara ulaşmıştır. *Milliyet Sanat Dergisi*, 147, 13-16.

Bly, N. ((2018). *Tımarhanede on gün*, Pales yayınları.

Cengiz, Ö. (2020). Yaşar Kemal'in röportajlarında göç izleri. *Geçmişten günümüze toplumsal hafıza anlatı türleri ve ritüeller üzerinden analizler*. (Ü.A. Oğuzhan , F. Börekçi & G. Işık. Ed.). Gazi Kitabevi: 235-261.

Çapın, H. (1975). Sanat dergisinin soruşturması: röportaj yazarları, röportajın bir edebiyat dalı olduğunda birleşiyorlar. *Milliyet Sanat Dergisi*, 147, 4.

Çetiner, Y. (1975). Sanat dergisinin soruşturması: röportaj yazarları, röportajın bir edebiyat dalı olduğunda birleşiyorlar. *Milliyet Sanat Dergisi*, 147, 4-6.

Çetinkaya, H. (1975). Sanat dergisinin soruşturması: röportaj yazarları, röportajın bir edebiyat dalı olduğunda birleşiyorlar. *Milliyet Sanat Dergisi*, 147, 6.

Çubukçu, B. (2022). Odağında insan var. Yazara email yoluyla ulaştırılmış metin, 28.09.2022.

Derviş, S. (2021). *Çöken İstanbul röportajlar*. İthaki Yayınları.

Engin, A. (2018). Sunuş. *Homeros'un Rüyası Edebiyatın Kapı Komşusu Röportaj*. Siyah Kitap Yayınları, 5-20.

Es, H. F. (1975). Sanat dergisinin soruşturması: röportaj yazarları, röportajın bir edebiyat dalı olduğunda birleşiyorlar, *Milliyet Sanat Dergisi*, 147, 6-7.

- Gökşen, E. (2021). Gazeteci Suat Derviş'ten romancı Suat Derviş'e: Fosforlu Cevriye'yi Röportajlar Üzerinden Okumak. *Yeni Türk Edebiyatı Araştırmaları*. 13/25, 231-252.
- Günay, Ç. (2001). Toplumcu gerçekçi Türk edebiyatında Suat Derviş'in yeri. *Yüksek lisans tezi*. Bilkent Üniversitesi Ekonomi ve Sosyal Bilimler Enstitüsü. Ankara.
- Gürel, N. (1975). Sanat Dergisinin Soruşturması: Röportaj Yazarları, Röportajın Bir Edebiyat Dalı Olduğunda Birleşiyorlar, *Milliyet Sanat Dergisi*, 147, 7-8.
- Halberstam, J. (1992). A prolegomenon for a theory of news. *Philosophical Issues in Journalism*. (Elliot D. Cohen, Ed.). Oxford University Press: 11-21.
- Hänska, M. & Bode, M. (2018). How the ubiquity of eyewitness media changes the mediation and visibility of protests in the news. *Screening Protest: Visual Narratives of Dissent Across Time, Space and Genre*. (A. Robertson, Ed.) Routledge, 98-119.
- Kabaş, S. (2009). *Soru sorma sanatı dünyada ve Türkiye'de röportaj ve söyleşi geleneği*. İstanbul: Doğan Kitap.
- Kemal, Y. (1975). Sanat dergisinin soruşturması: röportaj yazarları, röportajın bir edebiyat dalı olduğunda birleşiyorlar. *Milliyet Sanat Dergisi*, 147, 8-10.
- Kemal, Y. (2011). *Yaşar Kemal röportaj yazarlığında 60 yıl*, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Oğurel, Ç. İ. (2020). Suat Derviş'in romanlarında kadınlar ve yoksulluk. *Yüksek lisans tezi*. T.C. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kadın Çalışmaları Anabilim Dalı. İstanbul.
- Orwell, G. (2016a). *Paris ve Londra'da beş parasız*. (B. Göçer, Çev.), İstanbul: Can Yayınları.
- Orwell, G. (2016b). *Wigan iskelesi yolu*. (Levent Konca, Çev.), İstanbul: Can Yayınları.
- Otyam, F. (1975). Sanat dergisinin soruşturması: röportaj yazarları, röportajın bir edebiyat dalı olduğunda birleşiyorlar. *Milliyet Sanat Dergisi*, 147, 10-11.
- Otyam, F. (1982). *Ha bu diyar doğudan gezi notları harran/hoyrat/mayın ve irip*, İstanbul: Adam Yayınları.
- Öğünç, P. (2021). Kalpli, beyinli, bir kayıt cihazı. *Çöken İstanbul röportajlar*. İstanbul: İthaki Yayınları.
- Özer, Ö. (2012). Edebi gazetecilik (röportaj): bir röportaj ustası Fikret Otyam'ın yayımlanmış röportajlarının çözümlemesi. *Alternatif Medya Alternatif Gazetecilik Türkiye'de Alternatif Gazetecilik Üzerine Değerlendirmeler*. (Ö. Özer, Ed.), Konya: Literatürk Yayınları, 167-212.
- Özer, Ö. (2013). *Haber roman George Orwell ve Yaşar Kemal'den örneklerle edebi gazetecilik / röportaj*. Konya: Literatürk Yayınları.
- Refik, C. (1943). *Mahkeme röportajları*. İstanbul: Sebat Basımevi.
- Schneider, W. & Raue, P. (2002). *Gazetecinin el kitabı*. (I. Aygün, Çev.), (A K. Kurşun, Düzeltilen), İstanbul: Konrad Adenauer Vakfı Yayınları.
- Sezen, E. (2022). İnsan hikâyesi haberciliği. Yazara email yoluyla ulaştırılmış metin, 25.09.2022.

- Şenyapılı, Ö. (1981). Çağdaş gazetenin önemli yazı türü: röportaj. *İletişim*, 173-193.
- Sinclair, U (1975). *Şikago mezbahaları*, (G. Kurttekin, Çev.), İstanbul: May Yayınları.
- Tokgöz, O. (2006). *Temel Gazetecilik*, Ankara: İmge Kitabevi.
- Tuncer, C. (1975). Sanat dergisinin soruşturması: röportaj yazarları, röportajın bir edebiyat dalı olduğunda birleşiyorlar”, *Milliyet Sanat Dergisi*, 147, 12.
- Uluğtekin, M.G. (2010). İzlek ve biçem ilişkisi açısından suat derviş romanlarının Türk edebiyatındaki yeri. *Doktora tezi*. Bilkent Üniversitesi Türk edebiyatı bölümü. Ankara.
- Yerebasmaz, N. (2022). İnsan odaklı habercilik. Yazara email yoluyla ulaştırılmış metin, 29.09.2022.
- Yüksel, E. & Gürcan, H. İ. (2005). *Haber Toplama ve Yazma*. Konya: Tablet Kitabevi.
- Zelizer, B. (2007). “On ‘having been there’: ‘eyewitnessing’ as a journalistic key Word. *Critical Studies in Media Communication*, 24(5), 408–428.

Descriptive Analysis of the Reportages of a Reportage Master Author Suat Derviş in *Collapsed Istanbul* (Çöken İstanbul)

Ömer ÖZER (Prof. Dr.)

Extended Abstract

Reportage is a kind of writing that has been decreasingly featured in newspapers from past to present. However, this kind should be the second kind included in the newspaper after the news. In fact, it can be interpreted as equivalent to news. The reportage is the descriptive type of journalistic style. According to the famous writer and reporter Yaşar Kemal, the reportage is one of the main branches of journalism.

This research is a review of reportage. The reportages that are the subject of the study were written by Journalist-Author Suat Derviş and published in serials in the newspapers *Cumhuriyet*, *Son Posta* and *Tan* in the 1930s. The reportages were collected in a book called *Collapsed Istanbul* (Çöken İstanbul) signed by Suat Derviş in 2021. The main purpose of the study is to promote the relevant interviews, to reveal their features and to connect their relation with journalism genres. Main thesis of it is that relevant reportages have the characteristics of reportage and some kinds of journalism. A total of 76 reportages were analyzed. These are collected in 7 sections. The study will contribute to the recognition of the reportage in the field of communication in Türkiye. In this regard, it is an important study.

The reportages reviewed in the study were analyzed descriptively and answers were sought to the questions collected in the following three categories:

1. Although the subjects of Suat Derviş reportages only take place in Istanbul, are there any differences among them?
2. Do Suat Derviş reportages have the characteristics of a reportages? In this context;
 - a. Is it possible to talk about subjectivity in reportages?
 - b. Are reportages active reportages?
 - c. Is there a narration and recounting in reportages?
 - d. What is the style of the reportages?
 - e. Are the reportages problem oriented?
 - f. Do reportages include conversation?
 - g. Are descriptions used in interviews?
3. What kinds of journalism Suat Derviş reportages can be related?

In order to find answers to the above questions, the reportages in the book were read more than once. It has been tried to make quotations from different reportages. Of course, the examples were chosen from the most common points.

When it comes to the results obtained, the reportages were presented under certain headings and each section dealt with a theme in itself. Suat Derviş also wrote a full article at the end of some reportage series. He expressed his views on the subject in these articles. In the aforementioned articles, Derviş has developed evaluations that covering all the reportages of that section. But more importantly, he made comments in the reportages of the chapters. In all his reportages, there was a controlled subjectivity. This has been proven with the comments made. Since these were active reportages in Istanbul, except

for one, there were comments based on either the truth of that period or evaluating the truth. By the way, Suat Derviş reportages are not static, they fit active. As a matter of fact, he is constantly on the move in Istanbul and conveys what he sees. The narrations in the reportages in Suat Derviş's Çöken İstanbul are extremely simple. It is easy to read even today. It can be said that only a few words are not used in new ones. In addition, it is understood that he does not exaggerate in his narration and expresses the truth. It is possible to state that the style of journalist and author Suat Derviş in his reportages is more critical than offensive and sarcastic. It should be suggested that he developed this attitude for almost all reportages. Suat Derviş is able to write hard. He is determined to present the harsh life as it is. But that doesn't make his reportages seem offensive. they not sarcastic either. But it is critical. When we look closely at Suat Derviş reportages, it is possible to see that almost all of them point to a problem. That is, Derviş made problem-oriented reportages. These are the people's problems. There is a bottom-up view in the author's reportages. So, the problems are the problems of ordinary people. He composed his reportages from the troubles that stuck to the people standing there and expressed them. Suat Derviş reportages are prepared by visiting, seeing and speaking. In addition to the impressions, reportages were also made and given along with descriptions. This approach is used in all reportages. Descriptions are essential to the reportages. Without description, the text may not be an interview but plain news. Descriptions are not missing in the reportages of Suat Derviş, who wrote about 15 years before Yaşar Kemal. Suat Derviş produced all 76 reportages by himself. In this sense, all of them comply with eyewitness journalism. Suat Derviş's reportages are based on a problem. It would not be wrong to state that almost all of the reportages in question are people-oriented, and most of them tell a human story.

In the analysis, it has been understood that Derviş reportages have all the features of the reportage. Of course, when viewed from another side, it should be understood that the reportages in question led to the determination of these characteristics. Undoubtedly, there are some studies on reportages in the field of communication in Türkiye. However, a complete mapping of this area is a requirement. As a matter of fact, especially in 20th century journalism in Türkiye, a large number of reportages have been produced and they need to be brought to light. Of course, it should be noted that the limited number of researchers working in this field in Türkiye should also be appreciated. Their efforts will be important in giving the reportage the value it deserves in Türkiye.

Keywords: Suat Derviş, Collapsed Istanbul, Reportage.

Bu makale **intihal tespit yazılımlarıyla** taranmıştır. İntihal tespit edilmemiştir.

This article has been scanned by **plagiarism detection softwares**. No plagiarism detected.

Bu çalışmada "**Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi**" kapsamında uyulması belirtilen kurallara uyulmuştur.

In this study, the rules stated in the "**Higher Education Institutions Scientific Research and Publication Ethics Directive**" were followed.

Araştırma tek bir yazar tarafından yürütülmüştür.

The research was conducted by a single author.

Çalışma kapsamında herhangi bir kurum veya kişi ile **çıkar çatışması** bulunmamaktadır.

There is no **conflict of interest** with any institution or person within the scope of the study.